

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl soudcem Mgr. Kamilem Tojnerem v právní věci

žalobkyně: JUDr. R. M.,
bytem

proti
žalované: Česká správa sociálního zabezpečení,
pracoviště pro Prahu a Střední Čechy,
sídlem Sokolovská 855/225, Praha 9,

o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 2. 2021, č. j. X,
takto:

- I. Žaloba se zamítá.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

1. Žalobkyně se podanou žalobou domáhá zrušení v záhlaví uvedeného rozhodnutí žalované, kterým bylo zamítnuto její odvolání proti rozhodnutí Pražské správy sociálního zabezpečení o nároku na peněžitou pomoc v mateřství (dále též „PPM“) č. j. X ze dne 16. 12. 2020, kterým bylo rozhodnuto, že žalobkyně má nárok na PPM v trvání od 1. 8. 2020, přičemž toto rozhodnutí bylo napadeným rozhodnutím potvrzeno.

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

2. Žalobkyně namítá, že stanovená výše její PPM, kdy žalobkyně před nástupem na mateřskou dovolenou pobírala rodičovský příspěvek (hlavní činnost) a současně vykonávala samostatně výdělečnou činnost (vedlejší činnost), je diskriminační a neadekvátní ve srovnání s výší této pomoci u zaměstnankyň. Dle žalobkyně právní úprava upravuje vyměřovací základ pro stanovení výše PPM odlišně pro osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „OSVČ“) a zaměstnance, nezohledňuje dobu, po kterou žalobkyně pobírala rodičovský příspěvek a současně vykonávala výdělečnou činnost jako činnost vedlejší, přičemž zaměstnankyně mají nárok na stejnou výši vyměřovacího základu jako u prvního dítěte, nezohledňuje u OSVČ hrazení plateb nemocenského pojištění nad maximálně stanovené částky, přičemž tuto na základě sazby stanoví bezdůvodně nízko (neadekvátní zastropování), nezohledňuje nejlepší zájem dítěte a jeho právo na životní úroveň nezbytnou pro jeho rozvoj bez ohledu na postavení či činnost rodiče. Žalobkyně poukázala na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 6. 2011, č. j. 3 Ads 37/2011 – 65 a uvedla, že za tvrzenou nezákonnost rozhodnutí je třeba považovat i tvrzený rozpor s ústavní úpravou. Žalobkyně spatřuje rozpor právní úpravy, v důsledku které bylo žalovanou vydáno i nezákonné rozhodnutí s čl. 26 odst. 3 druhá věta ve spojení s čl. 3 odst. 1, čl. 32 odst. 5 ve spojení s čl. 3 odst. 1 a dle čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, s mezinárodními závazky České republiky – čl. 11 odst. 2 písm. b) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, s čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 27 odst. 1, čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, vyhl. pod č. 104/1991 Sb., směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/41/EU ze dne 7. 7. 2010 o uplatňování zásady rovného zacházení pro muže a ženy samostatně výdělečně činné a o zrušení směrnice Rady 86/613/EHS (dále jen „Směrnice“). Výsledkem nastavení pravidel dle žalobkyně je, že výše její PPM byla hluboce pod průměrnou denní výší PPM a v mnohem nižší výši než PPM u ženy, která před vznikem sociální události pobírala mzdu kvalifikované dělnice.
3. Žalobkyně poukázala na účely PPM. Je dle ní zřejmé, že žalovaná založila své závěry na premise, že co je psáno v zákoně, to je dáno a je pouze na žalobkyni, v jaké formě bude vykonávat výdělečné činnosti, popřípadě v jejich souběhu. K tomu žalobkyně uvedla, že advokacii je sice možné vykonávat i v pracovním poměru, avšak ženy advokátky by ve smyslu napadeného rozhodnutí musely oproti ženám v pracovním poměru dopředu volit, zda dají, chtějí-li mít děti, přednost v mateřství vyšší finanční pomoci od státu a vstoupit kvůli tomu do pracovního poměru, nebo na mateřství zcela rezignují, případně se smíří s nižší finanční pomocí, pokud se rozhodnou advokacii vykonávat samostatně. Pokud se rozhodnou pro samostatný výkon advokacie, výsledkem zpravidla bude závislost na jiné osobě. Narození dítěte pro matky představuje bez rozdílu výdělečné činnosti svou povahou zvláštní sociální událost, od které se odvíjí i účely PPM (ochrana ženy v těhotenství a mateřství, zajištění odpovídající finanční podpory matky v perinatálním období, umožnění navázání pouta mezi matkou a dítětem včetně kojení, podpora porodnosti, podpora využití všech schopností žen k účasti na životě společnosti, zajištění nejlepšího zájmu dítěte). Dle žalobkyně proto PPM musí odpovídajícím způsobem odrážet zajištění těchto účelů mimo jiné i tím, že nastaví pravidla pro poskytování adekvátní finanční podpory nahrazující příjem bez ohledu na druh výdělečné činnosti. Tato sociální událost postihuje ženy bez rozdílu, pokud mají druhé dítě. Nejlepší zájem dítěte a jeho právo na životní úroveň musí být respektovány bez ohledu na výdělečnou činnost.
4. Žalobkyně namítá rozpor se zákazem nedůvodného rozlišování mezi příjemci PPM, nezohlednění povahy sociální události a účelů. Žalovaná konstatovala, že nelze zaměňovat a ani slučovat jednotlivá postavení, avšak nepřistoupila ke zkoumání důvodnosti rozdílů a Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

priměřenosti ve smyslu judikatury týkající se postavení OSVČ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 7. 2008, č. j. 4 Ads 62/2007-72, nálezy Ústavního soudu – ze dne 15. 5. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 17/11 a ze dne 21. 1. 2003, sp. zn. Pl. ÚS 15/02). Žalobkyně se domnívá, že byla jako OSVČ ve vztahu k sociální události (narození druhého dítěte) a výše uvedeným účelům PPM v totožném či srovnatelném postavení jako zaměstnaná osoba. Rozdíl ve stanovení vyměřovacího základu proto postrádá objektivní a rozumné důvody. Bezdůvodně jsou v zacházení zvýhodněni zaměstnanci, což vede k diskriminaci OSVČ, které při rodičovské dovolené vykonávají ještě samostatně výdělečnou činnost jako vedlejší činnost. Žalovaná měla proto vzhledem k obdobnému či srovnatelnému postavení přistoupit ke zkoumání důvodnosti rozdílů právní úpravy, což neučinila. Žalovaná měla dle žalobkyně vysvětlit, proč zákonodárce upřednostnil zaměstnankyně. Podle žalobkyně na poskytování PPM nedopadá ani dřívější judikatura správních soudů. Nejde zde totiž o poskytování dávek dorovnávacích nízké příjmy z podnikání v důsledku podnikatelského rizika (společenské faktory), čemuž se judikatura v neprospěch OSVČ věnovala v minulosti (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 21. července 2008, č. j. 4 Ads 62/2007-72). Doposud nebylo judikováno, zda odlišné nastavení pravidel PPM pro OSVČ a zaměstnance, jejíž poskytování navíc trvá pouze po omezenou dobu (oproti řadě jiným sociálním událostem), obстоjí ve světle zvláštního významu, který je přikládán těhotenství a mateřství bez ohledu na to, jak je činnost vykonávána. V této souvislosti žalobkyně poukázala na čl. 32 Listiny a mezinárodní závazky. Žalobkyně nezpochybňuje význam jiných sociálních událostí, domnívá se, že uznanou zvláštní potřebu ochrany těhotenství a mateřství nelze stavět na roveň jiným sociálním událostem a jim odpovídající finanční podpoře, které plní jiné účely. Je-li vyměřovací základ počítán z pojistného na nemocenské pojištění (OSVČ), nikoliv z pojistného na důchodové pojištění (zaměstnanci), žalobkyně byla rozhodnutím diskriminačně dotčena v právu na hmotném zajištění v době mateřství a právu na pomoc státu při péči o dítě. Závěr žalované, že nelze zaměňovat a ani slučovat jednotlivá postavení proto nemůže obstát. Žalovaná pochybila, když konstatovala, že nelze zaměňovat a ani slučovat jednotlivá postavení, aniž zohlednila zvláštní povahu sociální události a účely, které má bez rozdílu výdělečné činnosti osoby zajišťovat PPM, a které jsou dány i s ohledem na mezinárodní závazky České republiky. Rozdíl ve stanovení vyměřovacího základu postrádá objektivní a rozumné důvody, je v rozporu se zákazem diskriminace.

5. Dále žalobkyně namítá neposouzení celkového dopadu nastavení pravidel pro určení PPM. I pokud by snad bylo postavení osob odlišné, případně různé stanovení vyměřovacího základu bylo objektivní a rozumné, žalobkyně kvůli dalším souběžným omezením nemohla ovlivnit své postavení, aby si dobrovolně zajistila vyšší PPM. Právní úprava nezohledňuje dobrovolné hrazení vyšších plateb nemocenského pojištění nad rámec maximálně stanovené částky. OSVČ na rozdíl od zaměstnanců na rodičovské nepřiznává nárok na stejnou výši vyměřovacího základu jako u prvního dítěte (§ 19 odst. 3 ZNP), byť zaměstnavatel v této době neodvádí ani nemocenské ani důchodové pojištění, ačkoli pracovní poměr trvá. Právní úprava neumožňuje zohlednit, že žalobkyně pobírala rodičovský příspěvek a vykonávala samostatně výdělečnou činnosti jako vedlejší činnost a po tuto dobu byly z jejího příjmu odváděny platby na rozdíl od zaměstnanců. Úprava neumožňuje žalobkyni po dobu pobírání PPM vykonávat samostatně výdělečnou činnost – tedy provádět osobní výkon advokacie. Na jednotlivá pravidla nelze hledět a posuzovat je jednotlivě, ale je třeba rovněž vzít v úvahu i jejich případnou kombinaci a dopady. Žalobkyně odmítá argument, že doba, kdy byla na rodičovské dovolené, může být Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

zohledněna do potřebných let pojištění pro důchod. Kombinace omezení v rámci celkového nastavení pravidel PPM je v rozporu se zákazem diskriminace, neboť úprava ZNP zejména neumožňuje žalobkyni dobrovolně zlepšit svou situaci a zajistit si vyšší PPM a pokračovat v podnikání.

6. Žalobkyně namítá rovněž neadekvátnost výše PPM u OSVČ a její rozpor s mezinárodními závazky. U žalobkyně činila výše předepsaných plateb s ohledem na platnou úpravu na základě příslušné sazby v období od dubna 2019 do února 2020 126 Kč, po podání přehledu za rok 2019 byla maximální možná platba stanovena na 175 Kč. Žalobkyně navíc ani sama svou situaci nemohla dobrovolně zlepšit, přestože nad maximálně stanovenou platbu ve skutečnosti přispívala více, konkrétně 450 Kč. Žalobkyně odmítá argument, že mohla navýšit vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění, a tím dosáhnout zvýšení platby nemocenského pojištění v rozhodném období. Pokud by totiž takto postupovala, platila by vyšší všechny zálohy na sociální pojištění, vliv na výši PPM by však byl minimální. Žalobkyně by tak na zálohách odváděla do systému mnohem více, aniž by toto podstatně ovlivnilo výši její PPM, tedy nikdy by se jí toto navýšení na výši PPM nevrátilo. Výše PPM žalobkyně byla v důsledku nastavení pravidel stanovena na 161 Kč – denní výše dávky, tedy cca 4 900 Kč měsíčně. Průměrná denní výše PPM přitom v roce 2018 činila 584 Kč, minimální mzda v roce 2020 činila 14 600 Kč. Žalobkyně byla kvůli výši PPM výrazně odkázána na manžela. Výše PPM tak u ní nesloužila ani k zajištění základních životních podmínek.
7. Neadekvátnost PPM lze odvodit i z mezinárodních závazků. Konkrétně žalobkyně odkázala na článek 6 Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 183, týkající se revize Úmluvy o ochraně mateřství (revidované) z roku 1952, vyhl. pod sdělením č. 43/2019 Sb. m. s., která vstoupila v platnost pro Českou republiku dne 3. července 2018. Dle čl. 2 odst. 1 doporučení Mezinárodní organizace práce č. 191 by peněžité dávky měly dokonce poskytovat plnou náhradu předchozího výdělků. Závazek poskytovat adekvátní výši podpory v mateřství je uveden i v dalších mezinárodních dokumentech (čl. 11 odst. 2 písm. b) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, čl. 8 odst. 3 písm. b) Směrnice), je součástí doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy ze dne 6. 10. 2006, Doporučení 1769 (2006), za účelem sladění výdělečné činnosti žen a rodinného života (doporučení č. 8.3.5.). Žalobkyně namítá rozpor s čl. 11 odst. 2 písm. b) uvedené Úmluvy kvůli neadekvátní výši PPM. Současné nastavení pravidel je v rozporu s čl. 11 odst. 2 písm. b) Úmluvy, když PPM u žalobkyně nedosahuje adekvátní výše zajišťující alespoň základní životní náklady. Dále namítá rozpor s nejlepším zájmem dítěte a právem na životní úroveň nezbytnou pro jeho rozvoj kvůli neadekvátní výši PPM. Výše stanovené PPM je v rozporu s nejlepším zájmem dítěte a jeho právem na nezbytnou životní úroveň dle čl. 3 odst. 1 a čl. 2 odst. 1 ve spojení s 27 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, když byla stanovena diskriminačním způsobem v neadekvátní výši vzhledem k postavení rodiče. Správní orgány při stanovení výše PPM žalobkyni nijak nezohlednily nejlepší zájem dítěte a jednaly v rozporu s právem na zajištění základních potřeb každého dítěte. Správní orgány se spokojily pouze s konstatováním o nemožnosti zaměňovat či slučovat postavení zaměstnance a OSVČ. Tedy zabývaly se toliko odlišností povahy výdělečné činnosti rodiče. Z ničeho nevyplývá, že by zohlednění nejlepšího zájmu dítěte provedl zákonodárce při přijímání relevantní úpravy. Napadené rozhodnutí je v rozporu s čl. 2 odst. 1 ve spojení s čl. 27 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, když určení výše PPM žalobkyně bylo diskriminační kvůli povaze výdělečné činnosti, výše PPM nepostačuje k zajištění základních potřeb dítěte. Současně nebyl nijak zohledněn nejlepší zájem dítěte dle čl. 3 Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

odst. 1 Úmluvy o právech dítěte. Žalobkyně namítá rozpor s právem EU. Dle žalobkyně je napadené rozhodnutí v rozporu s čl. 8 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/41/EU ze dne 7. 7. 2010 o uplatňování zásady rovného zacházení pro muže a ženy samostatně výdělečně činné a o zrušení směrnice Rady 86/613/EHS, neboť výše PPM neodpovídá jejímu průměrnému příjmu za předchozí období, čímž současně má odrazující efekt na výkon samostatně výdělečné činnosti.

8. Žalovaná navrhlá zamítnutí žaloby. Maximální měsíční základ pro pojistné na nemocenské pojištění nemůže být podle § 5b odst. 4 zákona č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále též „zákon o pojistném na sociální zabezpečení“) vyšší než částka rovnající se průměru, který z vyměřovacího základu určeného nebo vypočteného podle § 5b odst. 1 zákona za kalendářní rok na naposledy podaném přehledu podle § 15 připadá na jeden kalendářní měsíc, ve kterém aspoň po část tohoto měsíce byla vykonávána samostatná výdělečná činnost. Platby, kterými žalobkyně přeplácela maximálně stanovené platby, jsou považovány za přeplatek na pojistném. Vyměřovací základ pro pojistné a nemocenské pojištění si určuje OSVČ. Ustanovení § 5b odst. 4 zákona o pojistném na sociálním zabezpečení stanovuje nejnižší a maximální výši vyměřovacího základu pro pojistné. Maximální vyměřovací základ podle tohoto ustanovení je stanoven z vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, ke znevýhodnění OSVČ při stanovení vyměřovacího základu oproti zaměstnanci nedochází. Nelze akceptovat domněnku žalobkyně, že v době pobírání rodičovského příspěvku jsou povinné platby hrazeny státem, a proto by měly být zohledněny při výpočtu vyměřovacího základu pro výpočet dávky PPM u druhého dítěte, protože v období pobírání rodičovského příspěvku žádné takové povinné platby nevznikají a stát je nehradí. Období pobírání rodičovského příspěvku je náhradní dobou pojištění. U žalobkyně nebylo možné aplikovat § 19 odst. 3 zákona č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění (dále též „zákon o nemocenském pojištění“), neboť jeho znění vylučuje aplikaci na osoby samostatně výdělečně činné. Účast OSVČ na nemocenském pojištění je dobrovolná, zaměstnanec je naproti tomu při splnění zákonných podmínek účasten povinně. Žalovaná považuje prvostupňové i napadené rozhodnutí za zákonné a odkazuje na ně ohledně konkrétního postupu stanovení výše vyměřovacího základu a dávky PPM žalobkyně. Zákonem o nemocenském pojištění jsou definovány podmínky, za kterých vzniká nárok na PPM u zaměstnanců i OSVČ. Zákonem je také stanoveno, v jaké výši a z jakého rozhodného období se stanoví vyměřovací základ. Různé postavení skupin zaměstnanců a OSVČ je dáno rozdílností jejich statusu. Účast zaměstnance je povinná, OSVČ si může zvolit, zda chce být nemocensky pojištěna. Žalovaná nesouhlasí s tím, že by rozhodnutí bylo nezákonné a nebyly by dodrženy závazky, které pro ČR vyplývají z 'mezinárodního páva. Žalovaná poukázala na své kompetence ve smyslu zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a na znění koordinačních nařízení EU. Uvedla, že není příslušná ke zkoumání důvodnosti rozdílů právní úpravy ani zkoumání její racionálnosti. Maximální vyměřovací základ pro pojistné nemocenského pojištění OSVČ je zároveň vyměřovací základ, ze kterého je odváděno pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Jeho výši může OSVČ ovlivnit dobrovolným navýšením, které uvede do přehledu o příjmech a výdajích. Naopak zaměstnanci možnost ovlivnit výši vyměřovacích základů pro výpočet dávky nemocenského pojištění nemají, vychází z výše vyplácené odměny za práci. Ohledně nemožnosti osobního výkonu samostatné výdělečné činnosti při pobírání dávky PPM žalovaná uvedla, že dávka PPM je dávka vyplácená Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

z nemocenského pojištění a slouží k náhradě příjmu v době, kdy osoba, která dávku pobírá, nemůže výdělečnou činnost osobně vykonávat. Systém nemocenského pojištění je určen pro výdělečně činné osoby, které v případě ztráty příjmu v případech tzv. krátkodobých sociálních událostí zabezpečuje peněžitými dávkami nemocenského pojištění. Toto platí pro zaměstnance i OSVČ. V případě, že by žalobkyně ovlivnila výši své PPM tím, že by dobrovolně navýšila vyměřovací základ pro odvod pojistného na důchodové pojištění, nijak by to neovlivnilo výši záloh na důchodové pojištění placených do budoucna. Navýšením vyměřovacího základu by došlo k možnosti navýšení plateb nemocenského pojištění, a tudíž i ovlivnění výše dávky PPM, kterého se žalobkyně domáhá. Ustanovení § 19 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění je určeno pouze zaměstnankyním. Rozhodnutí bylo vydáno v souladu s právními předpisy a nebyla dotčena práva žalobkyně na hmotné zabezpečení v době mateřství. Smyslem PPM není plně nahradit příjem žalobkyně v době mateřství. Podmínky nároku a výše pomoci jsou v kompetenci zákonodárce a jsou ovlivněny sociální politikou státu. Stejně podmínky neplatí ani v rámci EU, kde je nejčastěji dávka PPM vyplácena pouze po dobu 14 – 18 týdnů a jen přibližně jedna třetina států poskytuje dávku ve výši 100 %.

9. Z obsahu spisového materiálu, vyplynuly následující, pro rozhodnutí podstatné skutečnosti:
10. Žalobkyně podala dne 15. 7. 2020 žádost o PPM v trvání od 1. 8. 2020.
11. Dne 16. 12. 2020 bylo Pražskou správou sociálního zabezpečení vydáno rozhodnutí č. j. X, kterým bylo rozhodnuto, že žalobkyně má nárok na PPM od 1. 8. 2020. V tomto rozhodnutí bylo poukázáno na to, že žalobkyně naplnila podmínky dle § 32 odst. 2 a 3 zákona o nemocenském pojištění (účast na nemocenském pojištění alespoň 270 kalendářních dnů v posledních dvou letech před dnem nástupu na PPM a účast na pojištění jako OSVČ po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce před dnem počátku podpůrní doby). Žalobkyni byly vyplaceny dávky PPM od 1. 8. 2020 do 30. 11. 2020. Výše denní dávky PPM činila 161 Kč a výše denního vyměřovacího základu 229 Kč. Správním orgánem I. st. bylo dále konstatováno, že žalobkyně nesouhlasila s určením výše PPM ani s výší denního vyměřovacího základu, proto bylo vydáno rozhodnutí. Správní orgán I. st. uvedl, že dle jeho evidence vyměřovací základ žalobkyně za období 1. 8. 2019 – 31. 7. 2020 činil 83 505 Kč, tj. vyměřovací základ za měsíc srpen 2019 až únor 2020 činil 6 000 Kč měsíčně a za období od března 2020 do července 2020 činil 8 301 Kč měsíčně. Počet dnů v rozhodném období byl 366. Vyloučených dnů za období od 1. 8. 2019 – 31. 7. 2020 bylo 0. Denní vyměřovací základ činil 228,16 Kč. Redukční hranice k 1. 8. 2020 byla vymezena tak, že do částky 1162 Kč se započítává 100 %, tj. 228,16 Kč, redukovaný denní vyměřovací základ činil 229 Kč, denní dávka PPM činila $229 \cdot 70 \% = 161$ Kč.
12. Napadeným rozhodnutím bylo prvostupňové rozhodnutí potvrzeno. Žalovaná uvedla, že žalobkyně splnila obě podmínky stanovené pro výplatu PPM pro OSVČ, protože její dobrovolná účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala nepřetržitě od 16. 12. 2016 do 31. 7. 2020, tedy od přihlášení k účasti na nemocenském pojištění OSVČ do dne předcházejícího datu nástupu na PPM. Ohledně namítané diskriminace mezi stanovením výše denního vyměřovacího základu pro určení výše PPM žalovaná poukázala na § 5b odst. 4 o pojistném na sociální zabezpečení, vyměřovací základ OSVČ pro pojistné na nemocenské pojištění je měsíční základ, jehož výši určuje OSVČ. Měsíční základ však nemůže být nižší než dvojnásobek částky rozhodné podle předpisů o nemocenském pojištění pro účast zaměstnanců na nemocenském pojištění. Rozhodný příjem pro účast Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

zaměstnanců na nemocenském pojištění činil 3 000 Kč (§ 6 zákona č. 187/2006 Sb. ve znění do 31. 12. 2020). Minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění OSVČ proto do 31. 12. 2020 činil 6 000 Kč. Žalovaná dále poukázala na § 7 odst. 1 písm. c) zákona o pojistném na sociální zabezpečení (ve znění do 31. 12. 2022), podle kterého pojistné činí 2,1 % z vyměřovacího základu. Žalovaná dále zmínila maximální měsíční vyměřovací základ (§ 5b odst. 4 zákona č. 589/1992 Sb.)

13. Žalovaná konstatovala, že z údajů uvedených na přehledu o příjmech a výdajích za rok 2018 vyplynulo, že daňový základ činil 73 316 Kč. Minimální i určený vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění činil při výkonu hlavní i vedlejší samostatné výdělečné činnosti 39 571 Kč. Průměrný vyměřovací základ byl tedy nižší než minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění, proto v období od dubna 2019 do února 2020 byl maximální vyměřovací základ stanoven na 6000 Kč. Platba pojistného v tomto období činila 2,1 %, tj. 126 Kč. Z údajů uvedených na přehledu o příjmech a výdajích za rok 2019 vyplynulo, že daňový základ činil 199 208 Kč. Vypočtený, minimální i určený vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění činil při výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti 99 604 Kč. Maximální měsíční vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění z tohoto vyměřovacího základu činil 8 301 Kč. Maximální platba pojistného proto v období od března 2020 činila 2,1 %, tj. 175 Kč. Vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění není ovlivněn, jestliže jsou platby na pojistné zasílány ve vyšší než maximální výši. OSVČ je umožněno ovlivnit výši maximálního měsíčního vyměřovacího základu pro pojistné na nemocenské pojištění určením vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění až do výše maximálního vyměřovacího základu (§ 15a odst. 5 zákona č. 589/1992 Sb.). Charakter výkonu samostatné výdělečné činnosti, tj. zda je vykonávána jako hlavní nebo vedlejší, nemá na tuto možnost vliv. Žalovaná uvedla, že žalobkyně možnost navýšení vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění, a tím možnost zvýšit maximální platbu nemocenského pojištění, v rozhodném období nevyužila.
14. Bylo správně stanoveno rozhodné období od 1. 8. 2019 do 31. 7. 2020, tedy 366 dní. Úhrn měsíčních vyměřovacích základů představuje částku 83 505 Kč. Denní vyměřovací základ byl stanoven ve výši 228,16 Kč (83 505/366). Z redukováného denního vyměřovacího základu 229 Kč byla stanovena denní výše dávky 161 Kč (229 * 70 %). V této souvislosti žalovaná poukázala na ustanovení § 18 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění, § 18 odst. 3 téhož zákona, § 37 téhož zákona a § 7 odst. 1 písm. c) bodu 2 zákona č. 589/1992 Sb. Uvedla, že zákon neumožňuje postup požadovaný žalobkyní, tj. aby bylo rozhodnuto o denní dávce PPM tak, aby byla započtena doba, po kterou žalobkyně pobírala rodičovský příspěvek a současně vykonávala vedlejší samostatnou výdělečnou činnost a aby byl podkladem pro stanovení výše vyměřovacího základu souhrn vyměřovacích základů pro pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce jako u zaměstnanců. Rodičovská dovolená je náhradní dobou pojištění, za kterou se žádné pojistné neodvádí. Doba ale může být zohledněna do potřebných let pojištění pro důchod. Zákon neumožňuje aplikovat § 19 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění, který se týká zaměstnankyň. Zákon jednoznačně vymezuje, jaké jsou podmínky pro zaměstnance a OSVČ. Nelze zaměňovat ani slučovat zákonem stanovená postavení zaměstnance a OSVČ podle § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění a § 11 téhož zákona. Zákonem jsou přesně definovány podmínky pro obě skupiny. Dle žalované se nejedná o diskriminační ustanovení. Je pouze na žalobkyni, zda bude zaměstnancem nebo OSVČ, nebo bude

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

vykonávat samostatnou činnost v souběhu se zaměstnáním. Do této sféry správní orgán I. st. ani žalovaná nezasahuje.

15. Městský soud v Praze přezkoumal dle § 75 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „s. ř. s.“) napadené rozhodnutí a jemu předcházející řízení v mezích žalobkyní uplatněných žalobních bodů a vycházel ze skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu. Po zhodnocení uvedených skutečností dospěl soud k závěru, že žaloba nebyla podána důvodně.
16. Podstatou žalobních námitek je, že se žalobkyně domnívá, že její PPM nebyla stanovena v odpovídající výši, kdy žalobkyně před nástupem na mateřskou dovolenou pobírala rodičovský příspěvek a současně vykonávala samostatně výdělečnou činnost (vedlejší činnost). Výše její PPM je dle ní diskriminační a neadekvátní ve srovnání s výší této pomoci u zaměstnankyň. Žalobkyně je názoru, že závěrem žalované je, že pokud žalobkyně vnímala úpravu týkající se zaměstnankyň jako pro ni příznivější, pak jí nic nebránilo, aby byla v příslušné době zaměstnána, kdy takový závěr však podle ní nemůže obstát.
17. Co se týče námitky žalobkyně ohledně nedůvodného rozlišování, poukázala žalovaná na to, že bylo postupováno v souladu s příslušnými právní úpravou týkající se nároku na PPM a stanovení její výše, přičemž tato úprava vychází z odlišného postavení zaměstnankyň a OSVČ, kdy tyto odlišnosti neznamenají podle žalované diskriminaci. Žalovaná má za to, že nelze vzájemně mísit postavení zaměstnankyň a OSVČ ve smyslu § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění a § 11 téhož zákona. Zatímco v případě zaměstnání je účast na nemocenském pojištění povinná (při splnění zákonných podmínek), OSVČ si může zvolit, zda bude nemocensky pojištěna. Rozdíl pak spočívá dále v tom, že zaměstnankyň nemají možnost ovlivnit výši vyměřovacích základů pro výpočet dávky, která závisí na výši odměny za práci. Naproti tomu OSVČ si mohou výši vyměřovacího základu ovlivnit dobrovolným navýšením.
18. K tomu soud uvádí, že podle § 10 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění *pojištění vzniká zaměstnanci dnem, ve kterém začal vykonávat práci pro zaměstnavatele, a zaniká dnem skončení doby zaměstnání, pokud se nestanoví jinak v odstavcích 2 a 3.* Podle § 11 téhož zákona *osoba samostatně výdělečně činná je účastna pojištění, jestliže a) vykonává samostatnou výdělečnou činnost na území České republiky anebo mimo území České republiky, avšak na základě oprávnění vyplývajících z právních předpisů České republiky, a b) podala přihlášku k účasti na pojištění na předepsaném tiskopisu.*
19. Kdo má nárok na PPM, je definováno v § 32 odst. 1 zákona o nemocenském pojištění. Podle § 32 odst. 2 tohoto zákona *podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství je účast pojištěnce na pojištění alespoň po dobu 270 kalendářních dní v posledních dvou letech přede dnem nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (§ 34 odst. 1).* Je-li uplatňován nárok na peněžitou pomoc v mateřství z více pojištění, musí být tato podmínka účasti na pojištění splněna v každém z těchto pojištění. Co se týče OSVČ, uplatní se dále podmínka stanovená v § 32 odst. 3 věty první zmíněného zákona, tedy *podmínkou nároku na peněžitou pomoc v mateřství osoby samostatně výdělečně činné je kromě splnění podmínky účasti na pojištění podle odstavce 2 účast na pojištění jako osoby samostatně výdělečně činné podle § 11 po dobu alespoň 180 kalendářních dnů v posledním roce přede dnem počátku podpůrcí doby stanovené podle § 34 odst. 1.*

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

20. V případě žalobkyně bylo nesporné, že naplnila podmínky podle § 32 odst. 1, 2 i 3 zákona o nemocenském pojištění a vznikl jí nárok na PPM v souvislosti s narozením dalšího dítěte, a to od 1. 8. 2020.
21. Zákon o nemocenském pojištění dále obsahuje ustanovení § 19 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění pro výpočet výše PPM zaměstnankyň v případě narození dalšího dítěte narozeného do 4 let věku předchozího dítěte, podle kterého *u zaměstnankyně, které za trvání téhož zaměstnání vznikl nárok na další peněžitou pomoc v mateřství z tohoto zaměstnání v období do 4 let věku předchozího dítěte, se za denní vyměřovací základ považuje denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet předchozí peněžitě pomoci v mateřství, pokud je vyšší než denní vyměřovací základ zjištěný pro výpočet další peněžitě pomoci v mateřství; přitom se porovnávají denní vyměřovací základy před jejich úpravou podle § 21.* Toto ustanovení tedy umožňuje vycházet u zaměstnankyň z původního vyměřovacího základu, pokud je vyšší než vyměřovací základ zjištěný pro výpočet další PPM.
22. Co se týče OSVČ, ztotožňuje se soud s žalobkyní v tom, že žádné obdobné pravidlo „zvyhodňující“ situaci tzv. řetězení mateřství, tj. situaci PPM pro další dítě, zákon neobsahuje. V případě OSVČ se tak i v situaci narození dalšího dítěte použijí pro posouzení splnění podmínek pro nárok PPM výše uvedené obecné podmínky § 32 odst. 1, 2 a 3 zákona o nemocenském pojištění a také způsob výpočtu výše dávky je stejný jako u předchozí PPM. Zákon o nemocenském pojištění neobsahuje žádné ustanovení umožňující vycházet u výpočtu dávky PPM OSVČ z vyměřovacího základu stanoveného pro výpočet první PPM a výpočet je proto i v případě další PPM prováděn stejně jako u výpočtu první PPM.
23. Zatímco tedy zaměstnankyně ve srovnatelné situaci, tj. v průběhu čerpání rodičovského příspěvku může v případě narození dalšího dítěte do 4 let věku předchozího dítěte počítat s tím, že bude její PPM vypočtena ze stejného vyměřovacího základu jako v případě prvního dítěte, pokud je vyšší, je situace OSVČ odlišná v tom, že takové pravidlo zákon neuvádí, a tedy z předchozího vyměřovacího základu pro původní PPM vycházet nelze. Nepochybně se může stát, že je-li dotyčnou OSVČ v době čerpání rodičovského příspěvku vykonávána vedlejší činnost, její výdělky mohou být nižší než původně před narozením dítěte (dětí). Tyto nižší výdělky se pak odrazí při stanovení výpočtu vyměřovacího základu, který bude v případě, že dotyčná bude po dobu péče o dítě vydělat méně, nižší, než byl v případě prvního dítěte, tj. v době, kdy dotyčná pracovala „bez omezení“ souvisejících s péčí o dítě. Soud nijak nezpochybňuje možnou obtížnost řešení takové situace ze strany OSVČ, která z právní úpravy vyplývá, kdy OSVČ dále zároveň po dobu mateřské dovolené není umožněno osobně vykonávat výdělečnou činnost a po dobu pobírání rodičovského příspěvku se považuje výkon činnosti za vedlejší, nicméně se plně ztotožňuje s žalovanou, že rozhodnutí bylo vydáno v souladu s platnou právní úpravou.
24. Uvedená odlišná situace OSVČ a zaměstnankyň je důsledkem odlišné právní úpravy těchto skupin jako celku, která vyplývá z lišící se povahy obou jednotlivých postavení. V této souvislosti žalovaná poukázala na zásadní odlišnost spočívající v tom, že zatímco zaměstnankyně jsou při splnění zákonných podmínek povinně ze zákona nemocensky pojištěny, mohou si OSVČ zvolit, zda budou nemocensky pojištěny nebo nikoli, přičemž je rovněž možné ovlivnit výši vyměřovacího základu. V případě zaměstnankyň dále platí, že při výpočtu výše PPM je vycházeno z vyměřovacího základu, který se odvíjí od příjmu

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

dotyčné zaměstnankyně. Zaměstnankyně tak nejen, že nemůže volit, zda bude či nebude pojištěna (při splnění zákonných podmínek), ale i výše její PPM je pevně dána, neboť je závislá na odměně za práci, tj. ji sama zaměstnankyně nemůže ovlivnit skrze stanovení vyměřovacího základu. Naproti tomu OSVČ může určit, zda bude či nebude pojištěna a zároveň také může ovlivnit výši PPM skrze dobrovolné navýšení vyměřovacího základu pro odvod pojistného na důchodové pojištění, a to až do maximální výše základu. Skutečnost, že v případě OSVČ zákon neobsahuje obdobnou možnost jako možnost pro zaměstnankyně vyplývající z § 19 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění, je důsledkem celkové odlišnosti úpravy OSVČ a zaměstnankyň, kdy jak správně uvedla žalovaná, nelze tato postavení vzájemně slučovat, neboť každá z úprav vychází z jiné logiky - v případě OSVČ zde není povinnost být pojištěn, naopak je zároveň možné moderovat výši vyměřovacího základu, u zaměstnankyň je (při splnění podmínek zákona) pojištění povinné a vyměřovací základ je dán výší odměny za práci. Výši PPM je možné ze strany zaměstnankyně ovlivnit výší odměny za práci, v případě OSVČ je možné navýšení skrze vyměřovací základ pro pojistné na důchodové pojištění. Z výše uvedeného je zřejmé, že právní úprava OSVČ nabízí způsob, jakým je možné ovlivnit výši PPM (skrze ovlivnění vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění až do výše maximálního vyměřovacího základu ve smyslu § 15a odst. 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení), kdy však žalovaná uvedla, že žalobkyně takové možnosti v rozhodném období nevyužila.

25. Pokud žalobkyně namítá, že by takový krok (dobrovolné navýšení vyměřovacího základu pro odvod pojistného na důchodové pojištění) měl nepoměrný a nepatrný vliv na výši její PPM, kdy by přitom platila vyšší zálohy, pak soud uvádí, že je pouze na příslušné OSVČ, tj. i na žalobkyni, zda se rozhodne být účastna na nemocenském pojištění a zda případně zvýší svůj vyměřovací základ uvedeným způsobem, kdy je třeba v takovém případě zvážit důsledky tohoto rozhodnutí. Pokud žalobkyně nesouhlasila s tím, jaký vliv by mělo navýšení vyměřovacího základu pro odvod pojistného na důchodové pojištění na výši její PPM, pak dané nemůže žalovaná nijak ovlivnit. K tomu soud poznamenává, že ani zaměstnankyně nemůže definovat, jakou si představuje výši své budoucí PPM, nýbrž postup pro její výpočet je taktéž stanoven zákonem. Nelze obcházet zákonem stanovený postup, který definuje způsob určení výše plateb na nemocenské pojištění. V této souvislosti žalovaná adekvátně podotkla, že platby, kterými žalobkyně přelácela maximálně stanovené platby, jsou považovány za přeplatek na pojistném. Obdobně lze odpovědět i námitku žalobkyně o neadekvátním zastropování, se kterou se soud rovněž neztotožňuje. Výše plateb na nemocenské pojištění je stanovena způsobem, který žalovaná detailně popsala ve svém rozhodnutí, přičemž způsob výpočtu se liší u zaměstnankyň a OSVČ. Zaměstnankyni ani OSVČ není umožněno hradit platby nad rámec stanovené výše, platby nelze svévolně definovat. Pokud se žalobkyni zdála očekávaná výše PPM neadekvátní, pak mohla toliko dobrovolně navýšit vyměřovací základ, není ovšem možné jít nad rámec zákonných možností pro danou dávku, což platí i v případě PPM.
 26. Co se týče konkrétního výpočtu výše PPM žalobkyně, bylo postupováno podle obecného pravidla pro výpočet PPM OSVČ dle platné úpravy. Žalovaná v této souvislosti zároveň poukázala na způsob, kterým je OSVČ umožněno ovlivnit výši PPM. Žalobkyně byla účastna na nemocenském pojištění nepřetržitě od 16. 12. 2016 do 31. 7. 2020. Rozhodné období bylo stanoveno od 1. 8. 2019 do 31. 7. 2020 a žalovanou bylo dostatečně vysvětleno, jakým způsobem byl proveden výpočet výše PPM.
- Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

27. Žalovaná konkrétně uvedla, že OSVČ je na rozdíl od zaměstnanců (při splnění zákonných podmínek) umožněno zvolit, zda budou nemocensky pojištěny nebo nikoli, přičemž je rovněž možné ovlivnit výši vyměřovacího základu. V této spojitosti žalovaná odkázala na § 5b odst. 4 zákona o pojistném na sociální zabezpečení týkající se vyměřovacího základu OSVČ. Žalovaná dále poukázala na § 6 zákona o nemocenském pojištění ve znění platném do 31. 12. 2020, podle kterého rozhodný příjem činil 3 000 Kč. Minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění proto do 31. 12. 2020 u OSVČ činil 6000 Kč. Dále zmínila § 7 odst. 1 písm. c) zákona o pojistném na sociální zabezpečení, podle jehož znění do 31. 12. 2022 činila sazba pojistného u osoby samostatně výdělečně činné 2,1 % z vyměřovacího základu. Žalovaná dodala, že OSVČ je dle § 15a odst. 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení umožněno ovlivnit výši maximálního měsíčního vyměřovacího základu pro pojistné na nemocenské pojištění určením vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění až do výše maximálního vyměřovacího základu. Žalovanou bylo dále vycházeno mj. z § 18 odst. 1 až 3 zákona o nemocenském pojištění a § 37 téhož zákona.
28. Žalovaná dále uvedla, že z údajů uvedených na přehledu o příjmech a výdajích za rok 2018 vyplynulo, že daňový základ činil 73 316 Kč. Minimální i určený vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění činil při výkonu hlavní i vedlejší samostatné výdělečné činnosti 39 571 Kč. Průměrný vyměřovací základ byl tedy nižší než minimální vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění, proto v období od dubna 2019 do února 2020 byl vyměřovací základ stanoven na 6000 Kč. Platba pojistného v tomto období činila 2,1 %, tj. 126 Kč. Z údajů uvedených na přehledu o příjmech a výdajích za rok 2019 vyplynulo, že daňový základ činil 199 208 Kč. Vypočtený, minimální i určený vyměřovací základ pro stanovení pojistného na důchodové pojištění činil při výkonu vedlejší samostatné výdělečné činnosti 99 604 Kč. Maximální měsíční vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění z tohoto vyměřovacího základu činil 8 301 Kč. Maximální platba pojistného proto v období od března 2020 činila 2,1 %, tj. 175 Kč. Vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění není ovlivněn, jestliže jsou platby na pojistné zasílány ve vyšší než maximální výši. Bylo správně stanoveno rozhodné období od 1. 8. 2019 do 31. 7. 2020, tedy 366 dní. Úhrn měsíčních vyměřovacích základů představuje částku 83 505 Kč. Denní vyměřovací základ byl stanoven ve výši 228,16 Kč (83 505/366). Z redukovaného denního vyměřovacího základu 229 Kč byla stanovena denní výše dávky 161 Kč (229 * 70 %). Žalovaná dodala, že charakter výkonu, tj. zda jde o činnost hlavní nebo vedlejší, nemá na možnost navýšení vliv.
29. Soud považuje zdůvodnění žalované, pokud jde o stanovení výše PPM žalobkyně, za dostačující. Žalobkyni jako OSVČ bylo právní úpravou umožněno ovlivnit výši PPM (skrže ovlivnění vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na důchodové pojištění až do výše maximálního vyměřovacího základu ve smyslu § 15a odst. 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení), kdy však žalovaná uvedla, že žalobkyně takové možnosti v rozhodném období nevyužila. Žalobkyně byla účastna na nemocenském pojištění nepřetržitě od 16. 12. 2016 do 31. 7. 2020. Rozhodné období bylo stanoveno od 1. 8. 2019 do 31. 7. 2020 a žalovanou bylo dostatečně vysvětleno, jakým způsobem byl proveden výpočet výše PPM. V rozhodném období žalobkyni nic nebránilo navýšit výše pospaným způsobem vyměřovací základ ve smyslu vysvětlení žalované (až do výše dle § 15a odst. 5 zákona o pojistném na sociální zabezpečení), kdy však z ničeho neplyne, že by žalobkyně tehdy možnosti navýšení základu využila. Bylo výhradně na žalobkyni, zda zvolí cestu

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

skrže zmíněné navýšení, i přes jí tvrzený nevýhodný poměr mezi navýšením odvodů a výší PPM nebo nikoli. Nebylo naopak možné výši PPM ovlivnit svévolně volenou výší plateb na nemocenské pojištění. Jestliže zvolila na místo zaměstnání samostatnou výdělečnou činnost, nebylo zároveň v takovém případě možné aplikovat pravidla týkající se zaměstnankyň.

30. Žalobkyně v žalobě rovněž uvedla, že je obeznámena s judikaturou týkající rozdílu mezi zaměstnanci a OSVČ, pokud jde o jiné dávky, domnívá se však, že její situace je od doposud judikovaných případů odlišná. K tomu soud uvádí, že obecně platí, že otázky týkající se sociální politiky státu spadají do kompetencí zákonodárné moci, která definuje, za jakých podmínek může být příslušná dávka či pomoc komu přiznána. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2014, č. j. 3 Ads 94/2014-22: *„Smyslem peněžité pomoci v mateřství je finančně zabezpečit ekonomicky aktivního pojištěnce pro případ krátkodobé ztráty výdělku z důvodů souvisejících s narozením dítěte obdobně, jako tomu je v případech jiných sociálně významných událostí (...). Stejně jako v případě jiných sociálních situací má tedy i peněžité pomoci v mateřství sloužit jako jakási kompenzace části příjmu, kterého by v daném pracovněprávním vztahu, či jako osoba samostatně výdělečně činná, pojištěnec dosahoval, kdyby daná sociální situace nenastala. Z této premisy plyne vázanost peněžité pomoci v mateřství na konkrétní pracovněprávní vztah, ze kterého je placeno pojištění, v němž by za jiných okolností dosahoval pojištěnec příjmů.“*
31. Jak uvedl Nejvyšší správní soud například v rozsudku ze dne 3. 2. 2010, č. j. 3 Ads 101/2009-60: *„Nejvyšší správní soud zaujímá názor, že rozsah státní sociální podpory a vymezení okruhu osob, které mohou při splnění zákonných podmínek z podpory státu benefitovat, je záležitostí sociální politiky státu, tedy prioritně moci zákonodárné, nikoliv moci soudní. Je na vůli zákonodárce, jakým způsobem stanoví rozsah a vymezí podmínky státní sociální podpory (viz rozsudek zdejšího soudu ze dne 21. 7. 2008, č. j. 4 Ads 62/2007 – 72, přístupný na www.nssoud.cz).“* V rozsudku č. j. 5 Ads 89/2018 – 20 ze dne 29. 3. 2019 Nejvyšší správní soud uvedl, že: *„Stejně tak Ústavní soud ve své ustálené judikatuře zastává stanovisko, podle něhož rovnost je kategorií relativní, jež vyžaduje odstranění neodůvodněných rozdílů. Zásadě rovnosti v právech je třeba rozumět tak, že právní rozlišování v přístupu k určitým právům nesmí být projevem libovůle, neplyne z ní však závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoli právo, přičemž určitá zákonná úprava, jež zvýhodňuje jednu skupinu či kategorii osob oproti jiným, nemůže být sama o sobě bez dalšího označena za porušení principu rovnosti. Zákonodárce má určitý prostor k úvaze, zda takové preferenční zacházení zakotví. Musí přitom dbát o to, aby zvýhodňující přístup byl založen na objektivních a rozumných důvodech (legitimní cíl zákonodárce) a aby mezi tímto cílem a prostředky k jeho dosažení (právní výhody) existoval vztah přiměřenosti (srov. kupř. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 15/02, Pl. ÚS 30/04, Pl. ÚS 42/04, Pl. ÚS 6/05 a další).“* Lze také uvést rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2020, č. j. 5 Ads 317/2019 – 14, ve kterém tento soud uvedl, že: *„Pokud stěžovatelka namítá neústavnost zákonné podmínky nároku na peněžitou pomoc v mateřství pro OSVČ spočívající v povinnosti účastnit se nemocenského pojištění jako OSVČ alespoň v délce 180 dní z hlediska diskriminace, Nejvyšší správní soud takový názor nesdílí; především postavení osob samostatně výdělečně činných a osob zaměstnaných v pracovním poměru není srovnatelné. Jak vyplývá i z důvodové zprávy k zákonu o nemocenském pojištění, tato podmínka byla zvolena jako okolnost vylučující spekulativní přihlášky OSVČ do systému nemocenského pojištění těsně před porodem čistě za účelem získání dávky.“*

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

32. Žalovaná poukázala na své kompetence ve smyslu č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení a dále na koordinační nařízení EU. Uvedla, že stanovení podmínek nároku na dávku PPM a určení výše této pomoci jsou výhradně v kompetenci zákonodárce, kdy dané je ovlivněno sociální politikou státu. Dále doplnila, že stejné podmínky neplatí ani v rámci EU, kde je nejčastěji dávka PPM vyplácena pouze po dobu 14 – 18 týdnů a jen přibližně jedna třetina států poskytuje dávku ve výši 100 %.
33. K tomu soud uvádí, že úkolem žalované je postupovat podle platné právní úpravy, a naopak není v její kompetenci tuto úpravu vytvářet, hodnotit ani vysvětlovat záměry zákonodárce. Soud se proto zabýval tím, zda v případě žalobkyně bylo žalovanou postupováno souladně s právní úpravou, přičemž v tomto ohledu, jak bylo již uvedeno, nenalezl pochybení správního orgánu I. st. ani žalované, v případě žalobkyně bylo postupováno souladně se zákonnou úpravou, na kterou žalovaná nemá vliv. Způsob výpočtu PPM vycházel z právní úpravy platné v příslušné době. Vzhledem k tomu soud neshledal důvodnými ani ostatní související námitky žalobkyně, kdy namítala nezohlednění nejlepšího zájmu dítěte, porušení mezinárodních závazků ČR a rozpor s právem EU. Co se týče adekvátnosti výše dávky, pak soud nepochybuje, že výsledná výše PPM byla v případě žalobkyně nízká, nicméně jak bylo rovněž vysvětleno, tato výše dávky vycházela z vyměřovacího základu, jehož výši mohla žalobkyně ovlivnit, což neučinila. Zatímco tedy žalovaná výši PPM žalobkyně nijak ovlivnit nemohla, mohla tak učinit naopak žalobkyně uvedeným postupem, kterého však žalobkyně nevyužila. Primárně tak bylo na žalobkyni, aby z ekonomického hlediska hájila zájmy dítěte sama a nikoli následně požadovala po státu zmírnění následků svého ekonomického rozhodnutí, je-li systém postaven na zásluhovosti dle předchozích odvodů pojistného. Tvrzení žaloby ohledně dopadů do zájmu dítěte zcela přehlíží dávky sociální pomoci, které v případě neblahé sociální situace rodiny žalobkyně by jí byly poskytnuty. Omezení OSVČ po dobu pobírání PPM osobně vykonávat samostatně výdělečnou činnost je obdobné povahy jako u zaměstnanců, kteří také nesmí vykonávat práce, které jsou druhově shodné jako v předchozím zaměstnání. Důvodem PPM není ani tak narození dítěte, ale kompenzace ušlého příjmu v důsledku péče o narozené dítě. Pokud rodič nadále vykonává dosavadní výdělečnou činnost, není tak důvodu, aby mu vznikl nárok na PPM, neboť předpokládaná újma ve ztrátě příjmu mu nevznikla. Argumentace žaloby o možné ztrátě klientů spíše směřuje k polemice ohledně vztahu stát-jedinec, zda po narození vzniká rodičům vůči státu nárok na zachování dosavadní standartu, aniž by ale rodič vynaložil předchozí „náklady“, které vedly k jeho životní úrovni. Je zcela na zákonodárci, jakým způsobem vytvoří pravidla v daňové a sociální oblasti, úkolem soudu je odstraňovat pouze excesy. V omezení OSVČ vykonávat dosavadní činnost po dobu pobírání PPM soud takový exces ve smyslu tvrzené disproporce oproti zaměstnancům neshledává.
34. O obdobné žalobě žalobkyně ohledně nároku žalobkyně na PPM v trvání od 13. 11. 2017 do 27. 5. 2018 rozhodl zdejší soud rozsudkem č. j. 2 Ad 34/2018 – 19, kterým žalobu zamítl. Kasační stížnost žalobkyně proti rozsudku Nejvyšší správní soud zamítl rozsudkem č. j. 3 Ads 20/2021 – 34 ze dne 9. 5. 2023. Městský soud v Praze se plně ztotožňuje se závěry uvedeného rozsudku NSS a odkazuje na jeho odůvodnění i v dále uvedené rozsáhlé citaci.
35. Dle Nejvyššího správního soudu *odlišné zacházení na základě skutečnosti, zda osoba je zaměstnána nebo OSVČ, není podezřelým diskriminačním důvodem, který by si vyžadoval Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.*

zvýšené požadavky na zdůvodnění odlišného zacházení. Tento diskriminační důvod nespadá pod důvody uvedené v čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Aplikuje se tedy pouze obecný zákaz diskriminace v čl. 1 Listiny. V nyní posuzovaném případě je třeba vzít v potaz, že postavení zaměstnanců (zaměstnankyň) a OSVČ je v českém právním řádu natolik odlišné, že tyto skupiny z hlediska jejich účasti na nemocenském a důchodovém pojištění (včetně proků právní úpravy PPM namítaných stěžovatelkou) fakticky nelze srovnávat. ...možnosti OSVČ v systému sociálního zabezpečení jsou výrazně flexibilnější, pokud jde o hrazení důchodového, zdravotního i nemocenského pojištění; konkrétně účast na nemocenském pojištění je pro OSVČ (na rozdíl 3 Ads 20/2021 od zaměstnanců) zcela dobrovolná a je tedy výlučně na OSVČ, zda se nemocensky pojistí, potažmo v jaké výši. Právě s ohledem na vysokou flexibilitu OSVČ při účasti na těchto pojištěních, a například i s přihlédnutím k tomu, že u začínajících OSVČ (na rozdíl od začínajících zaměstnanců) není jednoznačného způsobu, jak stanovit vyměřovací základ ve smyslu § 5 a násl. zákona o pojistném, či k tomu, že pojistné odvádí samy OSVČ, pod vlastní majetkovou odpovědností, nelze postavení těchto skupin z pohledu jejich nemocenského pojištění srovnávat a uvažovat o existujících rozdílech v právní úpravě PPM mezi zaměstnanci a OSVČ jako o diskriminačních či dokonce rozporných s ústavním pořádkem.stěžovatelka měla na výběr, zda bude advokacii vykonávat jako zaměstnankyně, OSVČ nebo společně s jinými advokáty ve sdružení či společnosti [srov. § 11 odst. 1 písm. a) až c) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii; dále jen „zákon o advokacii“]. Jestliže dobrovolně zvolila právě možnost podnikat jako OSVČ, měla si být (jako právní profesionálka) vědoma toho, jaké pro ni tato volba přinese příznivé i nepříznivé důsledky. Advokáti v roli OSVČ také obvykle dosahují – při shodném hrubém příjmu – výrazně příznivějšího efektivního zdanění než zaměstnaní advokáti. Ti ovšem mají zase omezenou odpovědnost za újmu klientům [§ 15c zákona o advokacii]. Z uvedeného je tedy zřejmé, že ta či ona forma výkonu advokacie s sebou nutně nese celou řadu výhod a nevýhod; jednotlivé výhody a nevýhody přitom nelze mechanicky oddělovat a „transplantovat“ z jedné formy výkonu advokacie do druhé.... stěžovatelkou odkazovaná ustanovení ústavních předpisů, mezinárodních smluv a práva EU nemají za účel umožnit osobám, aby si takto vybíraly z právní úpravy výhodnější podmínky bez ohledu na celkový právní status toho kterého způsobu výkonu advokátní profese. Stěžovatelka spatřuje diskriminaci zejména ve znění § 18 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění, jehož výklad ovšem deformuje. Tvrdí, že OSVČ jsou na základě § 18 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění znevýhodněni „již ve stanovení vyměřovacího základu“, který má být „počítán z pojistného na nemocenské pojištění (OSVČ), nikoliv z pojistného na důchodové pojištění (zaměstnanci)“. Podle § 18 odst. 2 zákona o nemocenském pojištění přitom platí, že vyměřovacím základem zaměstnance je úhrn vyměřovacích základů pro pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé kalendářní měsíce v rozhodném období. Vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné je úhrn měsíčních základů v rozhodném období, z nichž tato osoba zaplatila pojistné na pojištění.“ Posuzované ustanovení neznevýhodňuje zaměstnance oproti OSVČ, jak tvrdí stěžovatelka; rozdílný přístup ke stanovení vyměřovacího základu pouze reflektuje rozdílný přístup zaměstnanců a OSVČ do systému nemocenského pojištění. Jak bylo již nastíněno výše, zaměstnanec je zpravidla ze zákona (tj. bez možnosti volby) účasten na nemocenském pojištění od počátku pracovního poměru, přičemž pojistné za něj (rovněž od počátku) odvádí zaměstnavatel. Oproti tomu pro OSVČ je účast na nemocenském pojištění zcela dobrovolná [§ 2 písm. b), § 5 písm. b), § 11 písm. b) zákona o nemocenském pojištění]; může tedy nastat situace, kdy hradí důchodové pojištění, avšak nikoli pojištění 3 Ads 20/2021 - 38 pokračování nemocenské. Vyměřovací základ nemocenských dávek se tedy logicky u zaměstnanců, kteří jsou obligatorně účastni jak na důchodovém, tak i nemocenském pojištění, odvíjí od úhrnu

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

vyměřovacích základů pro pojistné na důchodové pojištění, zatímco u OSVČ, kteří se nemocenského pojištění účastnit nemusí, se pro tento účel zohledňují pouze ty měsíční základy, z nichž OSVČ pojistné na nemocenské reálně odvedla. Jak již Nejvyšší správní soud zmínil výše, tento odlišný přístup plně reflektuje rozdílné postavení zaměstnanců a OSVČ v rámci systému nemocenského pojištění, aniž by současně některou ze skupin objektivně znevýhodňoval.

36. Nejvyšší správní soud *diskriminaci OSVČ neshledal ani při posouzení dalších souběžných omezení zmiňovaných stěžovatelkou. Stěžovatelka namítá, že jí nebylo umožněno platit vyšší nemocenské pojištění než 311 Kč měsíčně, a že si tedy nemohla zajistit shodné podmínky jako zaměstnanec s obdobným příjmem. K tomu Nejvyšší správní soud poznamenává, že výpočet maximální (měsíční) částky hrazené OSVČ na nemocenské pojištění vychází mj. z § 5b odst. 1 a 3, a § 7 zákona o pojistném. Zjednodušeně lze uvést, že tato maximální částka je stanovena na základě procentuální sazby z předchozích výdělků OSVČ, které OSVČ zákonem předpokládaným způsobem doloží (vychází se z informací uvedených v tzv. „přehledu o příjmech a výdajích“ ve smyslu § 15 zákona o pojistném), přičemž pokud maximální částku nelze stanovit na základě výdělkové minulosti OSVČ (například proto, že začínající OSVČ dosud nepředložila přehled o příjmech a výdajích), určí se maximální částka jako 2,3 % z poloviny průměrné mzdy za kalendářní měsíce kalendářního roku, v němž OSVČ zahájila výkon samostatné výdělečné činnosti. Z napadeného rozhodnutí se podává, že právě tímto způsobem byla stanovena maximální částka, kterou bylo stěžovatelce umožněno hradit na nemocenské pojištění (stěžovatelka zahájila samostatnou výdělečnou činnost v roce 2016, přičemž podle vyhlášky č. 244/2015 Sb., činí pro rok 2016 průměrná měsíční mzda 27 006 Kč). Nejvyšší správní soud neshledává systém výpočtu maximální částky hrazené OSVČ na nemocenské pojištění za situace, kdy není „kvalifikovaně“ známa její výdělková minulost, za protiústavní či diskriminační. V těchto případech je nutné stanovit určitou fiktivní částku, z níž se pojistné bude vypočítávat; opět jde o důsledek rozdílného systému přístupu OSVČ do systémů sociálního zabezpečení oproti zaměstnancům. Kasační soud pro úplnost dodává, že ani zaměstnanci se nemohou rozhodnout platit vyšší sazby nemocenského pojištění, než které stanoví zákon (rovněž jde - zjednodušeně řečeno - o pevně stanovenou procentuální sazbu z výše jejich výdělků). Ani (nízkopříjmoví) zaměstnanci si tedy nemohou zajistit dobrovolným hrazením vyšších částek nemocenského pojištění „adekvátnější náhradu mzdy“, o které hovoří stěžovatelka. Výše denního vyměřovacího základu se u zaměstnanců i OSVČ počítá ze stejného rozhodného období, tj. 12 měsíců před vznikem sociální události (viz § 18 odst. 3 zákona o nemocenském pojištění, byť pro obě tyto skupiny existují různé odchylky a úlevy). Výše denního vyměřovacího základu je tak u obou skupin stanovena v souvislosti s jejich příjmy z posledního roku před vznikem sociální události, ať už jsou účastni na systému nemocenského pojištění po dobu 1 roku či například 10 let. Ani tvrzení stěžovatelky, že by při zjišťování existence nároku na PPM (případně při výpočtu její výše) bylo u OSVČ zcela vyloučené zohlednit doby pojištění z titulu zaměstnání, respektive že se na ni přechodem na OSVČ začalo hledět jako na „novou osobu“, nenachází oporu v zákoně. K tomu Nejvyšší správní soud pro stručnost odkazuje zejména na § 15 odst. 2 a odst. 5 písm. a) zákona o nemocenském pojištění, ve kterém je upraven institut tzv. ochranné lhůty. V posuzovaném případě však nebyl pro užití tohoto institutu důvod, neboť stěžovatelka splňovala veškeré zákonné požadavky pro přiznání PPM již pro její účast na nemocenském pojištění z titulu OSVČ.*
37. Nejvyšší správní soud se neztotožnil ani s námitkou, že PPM vyměřená stěžovatelce *nepředstavuje adekvátní náhradu příjmů ve smyslu čl. 11 odst. 2 písm. b) Úmluvy o odstranění všech forem diskriminace žen, respektive ve smyslu čl. 6 Úmluvy č. 183 Mezinárodní organizace Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.*

práce. Nejvyšší správní soud již výše vysvětlil, že (a také proč) se v případě stěžovatelky pro výpočet dávek PPM bral v úvahu výdělek ve výši jedné poloviny průměrné mzdy pro rok 2016, tedy částka 13 503 Kč. Stěžovatelka pobírala PPM v denní výši 311 Kč, tedy přibližně 9 330 Kč za kalendářní měsíc. Dvě třetiny z výdělku, který se bere v úvahu pro výpočet dávek v posuzovaném období (13 503 Kč), činí 9 002 Kč. Posuzovaná tuzemská právní úprava PPM tedy požadavkům Úmluvy MOP odpovídá a není důvod, proč by nemohla být považována i za srovnatelnou sociální výhodu náhrady příjmů ve smyslu čl. 11 odst. 2 písm. b) Úmluvy; zde je nutno upozornit, že stěžovatelka kromě opakovaných odkazů na nemocenské zabezpečení zaměstnanců nenabídla vlastní interpretaci uvedeného neurčitěho právního pojmu a neuvedla, jakou konkrétní částku PPM by považovala srovnatelnou náhradou svých příjmů, které dosahovala jako OSVČ. Pro úplnost lze dodat, že stěžovatelce při pobírání PPM ničeho nebránilo žádat i o jiné dávky ze systémů sociální pomoci ve smyslu čl. 6 odst. 6 Úmluvy MOP. Nejvyšší správní soud neshledal ani rozpor posuzované tuzemské právní úpravy PPM se směrnicí 2010/41/EU. Stěžovatelka ve smyslu jí zmiňovaného čl. 8 této směrnice využívala své právo na pobírání dávek PPM, přičemž měla současně přístup i k ostatním vnitrostátním sociálním službám ve smyslu čl. 8 odst. 4 předmětné směrnice. S ohledem na vše výše uvedené je zjevné, že způsob výpočtu výše dávky odpovídá též čl. 8 odst. 3 písm. b) směrnice, tj. že dávka odpovídá alespoň „průměrnému ušlému příjmu nebo zisku odpovídajícímu srovnatelnému předchozímu období v mezích případného stropu stanoveného vnitrostátním právem“. Je přitom třeba reflektovat, že legislativa EU v oblasti veřejného pojištění musí reflektovat (a také respektovat) často velmi rozdílné systémy různých druhů pojištění v jednotlivých členských zemích. Její požadavky tedy nelze vykládat rigidně, ale pouze jako základní rámec, ve kterém by se měly jednotlivé vnitrostátní úpravy pohybovat, se zřetelem k možnosti vnitrostátní úpravy stanovit určitá specifická pravidla vzniku práva na jednotlivé dávky z těchto pojištění a podmínky jejich čerpání, včetně případných omezení. V tomto kontextu je zřejmé, že vnitrostátní úprava aplikovaná v nyní projednávané věci není se stěžovatelkou zmiňovaným ustanovením směrnice v kolizi. Směřuje-li tedy argumentace stěžovatelky k přímé aplikaci čl. 8 odst. 3 písm. b) směrnice č. 2010/41/EU, není splněn již primární předpoklad takového postupu, kterým je neprovedení řádné transpozice tohoto článku směrnice do vnitrostátního práva.

38. Soud z důvodů shora uvedených žalobu zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.
39. Výrok o nákladech řízení je odůvodněn ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s., žalobkyně ve věci úspěch neměla a žalované žádné prokazatelné náklady řízení nevznikly.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pokud svým významem kasační stížnost podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s.ř.s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.

jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

V Praze dne 10. 5. 2023

Mgr. Kamil Tojner v. r.
soudce

Shodu s prvopisem potvrzuje P. F.